

رابطه حجاب با میزان امنیت اجتماعی

زینب پورطاهرزاده

طلبه سطح ۲ حوزه علمیه حضرت فاطمه الزهرا(س) شهرستان آبادان

zeinab.pourtaherzadeh@gmail.com

چکیده : اسلام، منشأ سعادت بشر است و اعتقادات دینی و احکام اخلاقی در جهت این غایت مهم نازل شده است. احکام الهی نیز در زمینه ی پوشش زنان با این فلسفه مدبرانه صادر شده است. حجاب از اصول مهم در تحقق امنیت اجتماعی است که برای نهادینه کردن آن در جامعه باید فرهنگ سازی شود. برنامه ریزی درست و ترویج فرهنگ عفاف و حجاب و رعایت آن توسط عموم مردم، میتواند ضامن امنیت اجتماعی در جامعه باشد. لذا انجام پژوهش هایی برای بررسی در این زمینه، جهت ارائه یک الگوی رفتاری و راهکارهای مناسب در برخورد با این پدیده مهم در جامعه ضرورت پیدا میکند. در این پژوهش، پس از واکاوی ادبیات تجربی و نظری پیرامون موضوع، سعی شده است با رویکرد نوینی به پدیده حجاب توجه شود، بر همین اساس برخلاف تحقیقات پیشین که در آنها پوشش اسلامی و امنیت به طور منفک بررسی شده بود، در این پژوهش، به بررسی تطبیقی نقش حجاب بر میزان امنیت اجتماعی در جامعه پرداخته شده است. پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کتابخانه ای است. نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که اگر افرادی با باور مذهبی به کارکرد مطلوب حجاب در زمینه ی تامین امنیت اجتماعی پی ببرند، نه تنها هدفمند، زندگی می کنند، بلکه برای اندیشه ها و رفتارشان دست به گزینش می زنند تا به اهداف متعالی الهی و انسانی دست یابند.

کلید واژه : حجاب، عفاف، امنیت اجتماعی

مقدمه

پوشش و حجاب، پرتوی از آفرینش الهی است که فلسفه وجودی آن حفظ مقام و ساحت مادی و معنوی زن و مرد و زمینه ساز رشد و کمال آنها تا مراتب عالی انسانیت است. یکی از قوانین ربانی در شرایع الهی مسئله حجاب و پوشش بوده است و خالق بشر که بر تمامی اسرار و رموز آفرینش عالم خبیر است، زیبایی، امنیت، رشد و تعالی انسان ها به خصوص زن را در پوشش و عفاف و حجاب دانسته است. آیات نورانی قرآن کریم این حکم الهی را به نحو مطلوب تبیین و سیره قرآنی معصومین(ع)، به ویژه سیره حضرت فاطمه زهرا(س) آن را به بهترین شکل به منصه ظهور و اجرا در صحنه زندگی رسانده اند.

با وقوع انقلاب اسلامی ایران، این اندیشه مطرح شد که دین باید به متن زندگی اجتماعی مردم ایران بازگردد و عهده دار تنظیم و اداره امور مختلف جامعه شود و تلاش شد که نظام های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی براساس اصول دین اسلام بازسازی شود تا بدین وسیله الگوی حکومت دینی ایجاد و به کل جهان صادر شود. اما ایجاد الگوی حکومت دینی، کار خطیری است که رسالت و کوشش حوزه علمیه و دانشگاه را میطلبد، لذا با توجه به ضرورت حاکمیت دینی در تمامی شئون زندگی، انقلاب اسلامی می تواند با حفظ وحدت کلمه، الگویی برای زندگی کل بشر و ازجمله زنان ملل مسلمان طراحی کند. هر جامعه ای براساس فرآیند زندگی اجتماعی و تعامل با جوامع دیگر، فرهنگی را تولید و با آن زندگی می کند. از نظر پارسونز، فرهنگ دارای دو عنصر اصلی تشکیل شده است: ارزش ها و اندیشه. در هر فرهنگی، برخی ارزش ها حالت ویژه ای پیدا می کند و به عامل اتحاد بخش و انسجام بخش آن جامعه تبدیل می شوند. در ایران اسلامی نیز ارزش های برخاسته از دین مبین اسلام، این وظیفه خطیر را برعهده دارند. بدیهی است که تضعیف این ارزش ها به هر عنوان و پوششی که باشد، باعث ایجاد شکاف بین مردم خواهد شد. در بین این ارزش ها، برخی به نمادی آشکار برای آن فرهنگ تبدیل می شوند. در جامعه ایران، پوشش اسلامی یکی از این نمادها است و چون یکی از ارزش های اساسی نظام اسلامی است، به یک الگوی رفتاری عام تبدیل شده است. آنچه در آیات قرآن کریم و روایات اسلامی تصریح شده، لزوم پوشیدگی زن در اجتماع و در برابر مرد بیگانه است که یکی از اصول مهم اسلامی به شمار می رود. درخصوص حجاب زن نیز نحوه تربیت مذهبی ما، اهمیت ویژه ای در خانواده، مدارس، مراکز دینی و غیره دارد. در حوزه حقوقی نیز تأکید تبصره ماده ۶۳۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مبنی بر الزامی بودن پوشش اسلامی است (که تخطی از آن را مستوجب حبس از ۱۰ تا ۶۰ روز و یا جریمه نقدی از ۵۰ هزار ریال تا ۵۰۰ هزار ریال دانسته است) (جهانگیر، ۱۳۸۲: ۱۷۶). رعایت حجاب نه تنها برای خود زن ارزش می آفریند، بلکه می تواند خانواده، اجتماع و ... را نیز تحت تأثیر قرار دهد. همان طور که رعایت آن به عنوان یک امر ضروری می تواند مفید باشد، عدم رعایت آن نیز پیامدهایی منفی را به

همراه دارد. فواید و اثرات رعایت حجاب و پیامدهای آن پاسخی مناسب به این سؤال است که چرا حجاب برای زنان ضروری است؟ و نقش آن در میزان امنیت اجتماعی و استحکام نهاد خانواده چیست؟ آنچه می تواند جامعه ای را از این آسیب های شوم مصون داشته و حفظ کند، ترویج فرهنگ دقیق عفاف و تبیین ابعاد مختلف آن در جامعه است. این نوشتار به همین منظور انتخاب و تنظیم یافته است. از ارتباط نزدیک حجاب و عفاف، با میزان امنیت اجتماعی می توان بهره برد. با رعایت حجاب و عفاف از فروپاشی خانواده ها جلوگیری می شود. شناخت تأثیر حجاب و نقش آن در میزان امنیت اجتماعی می تواند مسیر حرکت جامعه را به سوی ترقی و تعامل هموار سازد، به طوری که علاوه بر درک عمل آن ها و جلوگیری از تداوم آن عمل با ارائه راه حل هایی به سلامت جامعه کمک نماید.

بیان مسأله

با نگاهی به جامعه خود در دهه های اخیر، متوجه تغییرات مفهوم (حجاب) در اذهان و عملکرد افراد جامعه می شویم. مفهوم حجاب خانم ها برای بسیاری از دختران و حتی پسران، از قالب چادر و مانتوی بلند غیر بدن نما و تیره خارج شده و تعاریف متعدد، متفاوت، پیچیده و بعضاً چندگانه ای پیدا کرده است. شایان ذکر است که این تغییرات مفهومی تنها برای کسانی نیست که از پوشش متفاوتی با مادران خود برخوردارند، بلکه افرادی را هم دربر می گیرد که فقط مثل مادران خود ظاهر می شوند، اما اعتقادی به آن ندارند. هنجارها و الگوهای رفتاری جوانان و همچنین بزرگسالان، طبق ویژگی ها و موقعیت های اجتماعی، متناسب با تاریخ نسل شان شکل می گیرد، که البته بیشتر تحت تأثیر قوانین حاکم بر جهان است. بنابراین طبیعی است که خرده فرهنگ جوانان جامعه از خرده فرهنگ بزرگسالان جامعه تا حدی از مرزهای طبیعی خود فراتر می رود و زنگ های خطر را برای گوش های شنوا و چشم های بیدار به کار می اندازد. مشکل لباس، جزئی از فرهنگ مادی است که براساس فرهنگ دینی تفکرات و آگاهی ها انتخاب می شود. حال که رسانه های غربی در پی اشاعه فرهنگ مادی خود از جمله پوشش زنان هستند، ضروری است که زنان جهان اسلام با عقاید، ارزش ها و نیازهای خود بیشتر آشنا شوند و تحت تأثیر گسترش بدحجابی دیگر کشورها قرار نگیرند. بدین ترتیب، ضرورت روند رعایت حجاب اسلامی و ارتباط آن با امنیت اجتماعی زنان در اولویت قرار می گیرد. آشنایی دختران جوان با مبانی دینی در خانه و مدرسه خود زمینه ساز ممانعت از بدحجابی خواهد بود. به خطر افتادن امنیت اجتماعی زنان و دختران در ارتباط با بدحجابی مسئله قابل تأملی است که به پژوهش خاص خود نیاز دارد. در حال حاضر، شاهد عدم رعایت این هنجار اجتماعی مهم در سطح جامعه هستیم. در حالی که تعالیم اسلامی بر رعایت حجاب زنان در سطح جامعه تأکید دارد، تبلیغات رسانه ای، مجلات مد، شبکه های اینترنتی به همراه جامعه پذیری ضعیف ارزش های دینی در بین نسل جوان، رواج قرائت های جدید از دین و احکام دینی، خرافه گرایی و تحریف های شدیدی که به وسیله اشخاص فاقد

صلاحیت دینی در این زمینه انجام می دهند، باعث شده است که حجاب به طور خاص و احکام دینی به طور عام رعایت نشود. از آنجا که در جامعه اسلامی ما، پایبندی به ارزش هایی چون حجاب، به عنوان یکی از مؤلفه های سرمایه اجتماعی تلقی می شود، هنجارمند شدن این ارزش، تضمین برخی مؤلفه های مهم اجتماعی را برای افراد جامعه به ویژه زنان دامن می زند. این متغیر مهم اجتماعی، (امنیت) است، چرا که امنیت یکی از نیازهای اولیه، فطری و ضروری بشر است و انسان تا پایان و در تمام مراحل زندگی خویش، نیازمند آن است. امنیت، بعد از نیازهای فیزیولوژیکی، اساسی ترین نیاز انسان است. در قرآن کریم، در سوره های نور: ۵۵، انعام: ۸۲، نحل: ۴، فتح: ۴، اعراف: ۹۷، بحث امنیت را می توان مشاهده کرد. (امنیت) در لغت، حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله و یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله گویند (آشوری، ۱۳۷۹: ۳۹) و امنیت اجتماعی عبارت است از شرایط و موقعیتی که فرد با احساس آسودگی خیال و آزادی فکر و عقیده فعالیت کند و در عین حال که حداقلی از منابع و امکانات شغلی، مالی و اقتصادی در اختیار او است، با هماهنگی سایرین (چه اعضای داخلی یک جامعه و چه اعضای جوامع دیگر) و با تأسی از ارزش ها، هنجارها و سنن دینی فرهنگی پذیرفته شده در کمال عدالت اجتماعی، در سایه همکاری و همنوایی جمعی، همراه با آرامش دیگران زندگی کند (کاشانی، ۱۳۸۴: ۱۲۸). از آنجا که (حجاب) موجب برقراری آرامش روانی، استحکام پیوند خانوادگی، استواری اجتماع، ارزش و احترام زن می شود می تواند یکی از عوامل مهم برقراری امنیت اجتماعی در سطح جامعه، به ویژه برای زنان باشد و دقیقاً به همین خاطر است که در اسلام، رعایت حجاب از سوی زن در محیط اجتماع واجب شمرده شده است چرا که در جامعه ای که امنیت نباشد، استواری و ثبات آن جامعه دیری نخواهد پایید. در پژوهش حاضر، سعی شده رابطه بین حجاب و امنیت اجتماعی در سطح جامعه بررسی شود.

اهمیت و ضرورت پژوهش

با اینکه تأمین امنیت اجتماعی در شمار مسئولیت حکومت های ملی است، از نقش عملکرد و رفتار فردی و حتی دیدگاه تک تک افراد جامعه درباره امنیت اجتماعی نمی توان غافل بود. با توجه به این که حجاب زنان یکی از ارکان اصلی نظام ارزشی جامعه ما محسوب می شود، نوع آن در بین زنان می تواند اهداف مهمی را در جامعه، چه در جنبه مثبت و چه در جنبه منفی آن رقم زند. از طرف دیگر، پوشش غیر اسلامی زنان، می تواند زمینه ساز برخی هنجارشکنی ها و فرصت مناسبی برای تهدیدگران اجتماعی باشد و نکته مهم آن که پوشش اسلامی زنان می تواند نقش مهمی در امنیت اخلاقی و اجتماعی آن ها و نیز امنیت جامعه به طور کلی داشته باشد. بدین ترتیب، اهمیت حجاب و رابطه آن با امنیت اجتماعی به خوبی نمایان می شود و انجام چنین پژوهش هایی برای بررسی و دقت در این زمینه، جهت ارائه یک الگوی رفتاری و راهکارهای مناسب در برخورد با این پدیده مهم در جامعه، ضرورت پیدا می کند. از این رو باید در راستای شناخت

حلقه های ارتباط بین حجاب و امنیت اجتماعی کوشید و آن را برای اعضای جامعه روشن ساخت، تا زنان جامعه با آگاهی حاصل از فلسفه حجاب آن را رعایت نمایند. زنان، عملکردها و رفتار عینی خود را در جامعه که یک نمونه از آن حجاب است در محدوده سیاست های فناوریانه جهانی برمی شمارند و همزمان به ارزش های اسلامی و قرب بندگی خداوند سر نهاده اند، حال آن که جمع این دو، امکان پذیر نیست. بسیاری از جوامع فناوری جهان، غرب را در حوزه های ارزشی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی پذیرفته اند. نباید فراموش کرد که بتوان در سیاستگذاری ها اخلاق متناسب با فطرت بشری را جست و جو کرده و همزمان فناوری های کشورهای مادی را متناسب با فطرت بشری برشمرد. یکی در پی ایجاد زمینه برای پرستش خداوند است و دیگری با ارائه ناهنجاری های اخلاقی، زمینه ساز کسب قدرت شده است. نباید از یاد برد که هرگونه ناهنجاری متعارض با فطرت انسانی خود زمینه ساز بروز مخاطرات روحی در آینده خواهد بود. در نظام مادی (خود بنیادی امروزه) عواطف و سلیقه ها محکوم به خدمت به فناوری است. لذا آثار پیشرفته فناوری بر حوزه های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مخالف اند که زمینه ساز پژوهش های مبتنی بر نظام اسلامی شوند. در حال حاضر، زنان در پوشش خود به اخلاق مصرف گرایی بیش از حد توجه کرده اند. این مهم نیز به تدریج زمینه عدم استقلال و ایجاد وابستگی را فراهم می آورد. بهتر است بتوان زمینه هایی فراهم کرد که امور دینی، به ویژه حجاب زنان، به صورت کاربردی در آید و زنان ما توجه خود را از ملاک های نظام مادی دور سازند. این مهم، آنان را از احساس خود کم بینی و حقارت نیز دور می کند.

پیشینه و سابقه پژوهش

اهم تحقیقاتی که پیرامون موضوع مقاله حاضر انجام شده، به اجمال به شرح زیر است:

در تحقیقی با عنوان (گرایش به حجاب و برداشت از آن در بین دانشجویان دانشگاه های دولتی و آزاد اسلامی شهر تهران و علل و عوامل جامعه شناختی آن)، بین تحصیلات والدین و گرایش به حجاب رابطه معکوسی به دست آمده است و بین پذیرش حجاب از سوی دوستان و پذیرش حجاب از سوی افراد، همبستگی مستقیمی وجود داشت (کرمانشاهیان، ۱۳۷۷).

حسینی دوست با (بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی نسبت به پوشش زنان و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن)، به این نتیجه رسیده است که بین پایگاه اجتماعی والدین، اعتقادات مذهبی والدین و حجاب همسالان با گرایش دانشجویان دختر به پوشش اسلامی رابطه معنی داری وجود دارد (حسینی دوست، ۱۳۷۹-۱۳۸۰).

رضایی در پژوهشی تحت عنوان (تحلیل جامعه شناختی پوشش اسلامی)، حجاب را حراست از یکی از ارزش های اجتماعی، یعنی عفت و هنجارها (آداب و رسوم، عرف و قوانین) برشمرده است که در صورت رعایت

۴. آثار و فواید حجاب اسلامی بر تحقق و گسترش امنیت اجتماعی

- ۱- ایجاد آرامش روانی بین افراد جامعه.
- ۲- جلوگیری از تهییج و تحریک جنسی و خنثی نمودن لذا ید نفسانی.
- ۳- کاهش چشمگیر مفاسد فردی و اجتماعی در جامعه اسلامی.
- ۴- حفظ و استیفای نیروی کار در سطح جامعه اسلامی.
- ۵- حضور معنوی گرایانه زنان و مردان در محیط اجتماعی.
- ۶- کاهش تقاضای مد پرستی بانوان.
- ۷- حفظ ارزش های انسانی مانند : عفت، حیا و متانت در جامعه.
- ۸- مصونیت زنان در همه زمان ها و مکان ها.
- ۹- سلامت و زیبایی موقعیت اجتماعی و فرهنگی مردان و زنان جامعه اسلامی.
- ۱۰- هدایت، کنترل و بهره مندی صحیح از امیال و غرایز انسانی.
- ۱۱- از بین بردن فشارهای اجتماعی نامشروع و نابهنجار.
- ۱۲- مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب (فتاحی زاده، ۱۳۷۳: ۵۸).

روش تحقیق

با توجه به ماهیت پژوهش حاضر در مراحل مختلف، روش تحقیق کتابخانه ای برای حصول به نتیجه انتخاب گردیده است.

یافته ها

فرضیه اول :

بین نوع حجاب فرد و میزان احساس امنیت اجتماعی او رابطه وجود دارد، بدین معنا که هر چه حجاب فرد با موازین شرعی مطابق باشد، فرد نیز احساس امنیت اجتماعی بیشتری می کند.

از آنجا که در فرضیه اول با مطالعه ی مقالات مختلف در زمینه ی امنیت اجتماعی زنان مشاهده شد که بین میانگین امنیت اجتماعی زنان (که پوشش های متفاوتی دارند) اختلاف معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم:

بین نوع حجاب فرد و تعداد و نوع تهدیدات وارد شده به فرد رابطه وجود دارد به این معنا که هر چه قدر حجاب فرد نا مناسب تر باشد، نوع تهدیدات شدیدتر و تعداد آن ها افزایش می یابد.

با مطالعه ی مقالات مرتبط با آسیب شناسی اجتماعی زنان می توان گفت که بین نوع حجاب و مزاحمت، پیوستگی معناداری وجود دارد. چنان که مشاهده شد، تعقیب شدن، متلک شنیدن، تنه خوردن و قاپیدن کیف در بین زنانی که چادر و روسری دارند کمتر از زنانی است که پوشش متفاوتی دارند.

فرضیه سوم:

بین حجاب زن و میزان احساس امنیت فردی او رابطه وجود دارد، به این معنا که هرچه حجاب فرد با موازین اسلامی بیشتر مطابقت داشته باشد، میزان امنیتی که احساس می کند نیز بیشتر خواهد بود.

با مطالعه ی مقالات متفاوت در زمینه ی ارتباط نوع حجاب با امنیت فردی زنان مشخص شد که بین میانگین امنیت فردی زنان (که پوشش های متفاوتی دارند) اختلاف معنی داری وجود دارد.

نتیجه گیری

بر اساس آنچه در این پژوهش به دست آمده است، می توان گفت که ارتباط مستقیمی بین نوع حجاب با امنیت اجتماعی افراد وجود دارد، هر چه پوشش افراد با موازین اسلامی بیشتر انطباق داشته باشد، افراد امنیت اجتماعی بالاتری دارند.

همان طور که در چهارچوب مفهومی نیز عنوان شد، امنیت اجتماعی در معرض تهدیداتی است نظیر حفظ زبان و ادبیات، لباس و نحوه پوشش، آگاهی از تاریخ و گذشته، عادات، سنن و فرهنگ های جاری، اشاعه عقاید. این موارد، هم فرصت هستند، هم تهدید. اگر در جامعه به صورت فعال و منظم بر روی این موارد طرح علمی انجام شود و به دنبال تقویت آن باشیم، توانسته ایم تهدیدات را به فرصت تبدیل کنیم، ولی اگر در مقابل اینها موضع انفعالی بگیریم، از تهدید آنها مصون نخواهیم ماند. یکی از این موارد، لباس و نحوه پوشش

اعضای یک جامعه است. پوشش اسلامی از اصول مهم در تحقق امنیت اجتماعی است. بر این اساس شایسته است که به نحوه پوشش زنان در سطح جامعه توجه بیشتری مبذول شود.

خوشبختانه این نکته برای نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران آشکار شده است و ما شاهد اجرای طرح امنیت اجتماعی، امنیت اخلاقی در سطح کشور هستیم. البته کنترل و اعمال قانون تنها یک راه برای مبارزه با بدحجابی است و راه بنیادی تر از میان خانواده ها و مدارس می گذرد، به زبان جامعه شناختی، در فرآیند جامعه پذیری است که کودکان و نوجوانان باید رعایت پوشش مناسب و اسلامی را درونی کنند. البته اعمال قانون برای کسانی که ارزش ها و هنجارهای جامعه را نادیده می گیرند، ضروری است.

با توجه به نقشی که پوشش فرد در امنیت اجتماعی و به ویژه در امنیت فردی دارد، علل گرایش به بی حجابی چیست؟ آیا فرد بی حجاب اهدافی دارد که با رعایت حجاب نمی تواند به آن اهداف برسد؟ اگر پاسخ مثبت است، آیا آن اهداف در چهارچوب نظام ارزشی جامعه ما پذیرفته شده است؟ و اگر نه، آن اهداف چگونه ایجاد شده اند؟ آن جریان نیازآفرینی که باعث شده نیازهای جدید و به تبع آن اهداف جدید در جامعه تولید شود، از کجا نشأت می گیرد؟ و آیا وضع موجود، ناشی از انفعال ما در طول سالیان گذشته در زمینه طراحی یک الگوی مشارکت زنان نیست؟ به نظر می رسد کوتاهی ما، عدم طراحی یک الگوی جامع و کارآمد مبتنی بر کتاب و سنت است که بخشی از آن به حجاب به مفهوم عام مربوط می شود. چگونه می توان از تمدن اسلامی در مقیاس جهانی سخن گفت اما در قبال ایجاد مفاهیم و معادلات کاربردی منبعث از نظام فکری جامعه اسلامی، احساس تعهدی نکرد؟

منابع

- (۱) قرآن کریم.
- (۲) جهانگیر، منصور، قانون مجازات اسلامی، تهران: نشر دیدار، ۱۳۸۲ ه. ش.
- (۳) آشوری، داریوش، دانشنامه سیاسی، تهران: نشر مروارید، ۱۳۷۹ ه. ش.
- (۴) کاشانی، مجید، (نقش نهادهای آموزشی در برقراری، نظارت و حفظ امنیت ملی)، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره سوم، تهران: نشر آشنایی، ۱۳۸۴ ه. ش.
- (۵) کرمانشاهیان، ام البنین، (گرایش به حجاب و برداشت از آن در بین دانشجویان دانشگاه های دولتی و آزاد اسلامی شهر تهران و علل و عوامل جامعه شناختی آن)، دانشگاه الزهراء، مقطع کارشناسی ارشد، رشته پژوهشگری علوم اجتماعی، ۱۳۷۷-۱۳۷۶ ه. ش.
- (۶) حسینی دوست، سید مرتضی، (بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی نسبت به پوشش زنان و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن)، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی، مقطع کارشناسی ارشد، رشته جامعه شناسی، ۱۳۸۰-۱۳۷۹ ه. ش.
- (۷) رضایی، محمد حسین، (تحلیل جامعه شناختی پوشش اسلامی)، دفتر برنامه ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی وزارت علوم تحقیقات و فناوری، ۱۳۸۲ ه. ش.
- (۸) خداوردی زاده، سمیه، حیدرپور، حسین، (بررسی تطبیقی نقش حجاب و بدحجابی بر شاخص های امنیتی در شهر بجنورد)، فصل نامه دانش انتظامی خراسان شمالی، دفتر تحقیقات کاربردی فا.ا. خراسان شمالی، ۱۳۹۸ ه. ش، سال ششم، شماره ۲۴.
- (۹) عربی، فرانک، (بررسی امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان هشت شهر)، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره سوم، تهران: نشر آشنایی، ۱۳۸۴ ه. ش.
- (۱۰) گیدنز، آنتونی، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر آشنایی، ۱۳۷۴ ه. ش.
- (۱۱) کلاهیچیان، محمود، (راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی)، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، تهران: نشر گلپونه، شماره یک، ۱۳۸۴ ه. ش.

۱۲) محمدزاده رهنی، محمدرضا، فریدی، حسن (عفاف و حجاب، صیانت اخلاقی و امنیت اجتماعی)، چکیده مقالات همایش ملی عفاف، حجاب، امنیت فردی و اجتماعی، فرماندهی انتظامی استان خراسان شمالی، دفتر تحقیقات کاربردی، ۱۳۹۱ ه. ش.

۱۳) سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین عربی به فارسی، تهران: انتشارات اسلام، جلد ۱۵، ۱۳۷۱ ه. ش.

۱۴) ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت: الطبعة الاولى دار صادر، ۱۹۹۷ ه. ش.

۱۵) طباطبایی، سید محمدحسین، تفسیر المیزان، مترجم: سید محمدباقر موسوی همدانی، تهران: انتشارات محمد، جلد ۳۲، ۱۳۶۱ ه. ش.

۱۶) قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۵۴ ه. ش.

۱۷) شیرازی، صدرالدین، الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة، قم: انتشارات مصطفوی، ۱۳۸۹ ه. ش.

۱۸) سجادی، سید جعفر، فرهنگ معارف اسلامی، تهران: نشر مؤلفان و مترجمان ایران، چاپ اول، ۱۳۶۵ ه. ش.

۱۹) طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، تهران: مؤسسه انتشاراتی اسماعیلیان، چاپ سوم، ۱۳۹۲ ه. ش.

۲۰) گیدنز، انتونی، پیامدهای مدرنیت، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: انتشارات مرکز، ۱۳۷۷ ه. ش.

۲۱) فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، المحجّه البیضاء فی تهذیب الاحیاء، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ص ۱۷۷، ۱۳۸۳ ه. ش.

۲۲) اکبری، محمدرضا، تحلیلی نو و عملی از حجاب در عصر حاضر، اصفهان: پیام عترت، ۱۳۷۷ ه. ش.

۲۳) فتاحی زاده، فتیحه، حجاب از دیدگاه قرآن و سنت، قم: مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳ ه. ش.